

ГОВОРОВСЬКА
Ольга Олександрівна,
кандидат філософських наук,
докторант кафедри історії та
культури України,
ДВНЗ «Переяслав-
Хмельницький ДПУ імені
Григорія Сковороди»
(м. Переяслав-Хмельницький)

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ЯК ВАГОМИЙ ВАЖІЛЬ В ГАРМОНІЗАЦІЇ СВІТОВИХ ОСВІТНІХ СИСТЕМ

У статті йде мова про необхідність створення потужної інформаційної інфраструктури у вищих навчальних закладах з розвиненим інформаційно-комп'ютерним навчальним середовищем, електронного навчання, впровадження комунікаційних мереж – глобальних, національних та локальних.

Ключові слова: *інформатизація освіти, інформаційне суспільство, глобалізація освіти, комп'ютерна освіченість.*

В статье идет речь о необходимости создания мощной информационной инфраструктуры в высших учебных заведениях с развитым информационно-компьютерным учебным средой, электронного обучения, внедрение коммуникационных сетей – глобальных, национальных и локальных.

Ключевые слова: *информатизация образования, информационное общество, глобализация образования, компьютерная образованность.*

The article refers to the need to create a powerful information infrastructure in higher educational institutions with advanced information and computer learning environment e-learning, implementation and communication networks - global, national and local.

Keywords: *informatization of education, information society, globalization, education, computer education.*

Стрімкий поступ інформатизації у всіх галузях суспільної діяльності спонукав надіятись на вирішення багатьох, якщо не всіх, глобальних проблем. З іншого боку цей процес явив собою можливу загрозу – невідоме джерело для великих проблем. Не зважаючи на оптимістичні надії та песимістичні прогнози інформатизація проклала свій шлях, через порушення соціально-економічних устоїв, традицій, звичних напрацьованих технологій. Суспільний уклад

людства під впливом комп'ютерів істотно змінився, оскільки змінилося відношення людей до процесів обробки інформації, до її якості, незрівнянно збільшився доступ до інформації та можливостей її систематизації та архівації.

Це стало можливим завдяки низці революційних винаходів, пристроїв для автоматизованої обробки, збереження, передачі й видачі інформації. Перші кроки застосування швидкодіючих пристроїв, що вирішують складні задачі обчислювального характеру (саме цим обмежувалися функції перших поколінь ЕОМ – електронних обчислювальних машин) переконали суспільство, що практично будь-який клас задач, підвладних людині, допускає машинне рішення. Саме це змусило по-новому осмислити безліч філософських проблем, головна з яких – місце людини у світі. У свій час розуміння того, що людський організм із фізичної точки зору являє собою термодинамічну систему і, отже, підкоряється другому закону термодинаміки, змусило по-новому усвідомити місце людства в еволюційному розвитку.

Це дало поштовх новому напрямку світового розвитку, і у 90-х рр. ХХ ст., сформулювалось нове поняття – інформаційне суспільство, метою якого було надання широкого доступу громадянам до інформації, освіти, культури, наукових надбань, створення нових можливостей роботи і спілкування, з метою безперервного та доступного розвитку особистості та світової відкритості [6].

Якщо в економічній сфері інформація набуває властивості товару, в соціальній сфері вона стає одним з вирішальних факторів у житті, в політичній – створює умови для обміну думками, в області духовного життя – формує норми і цінності, які необхідні для споживання суспільства.

Наряду з стрімким розвитком інформатизації, значних змін зазнає і світова освітня система. Всесвітня конференція «World Conference on Education for All», яка проходила 5-9 березня 1990 р. у місті Джомтьєн (Тайланд) показала нарішучу необхідність модернізації світової освіти. В цій всесвітній конференції брали участь такі світові титани, як: світова організація Освіта для всіх, ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, Всесвітній банк, програми розвитку ООН та фондів ООН з питань розвитку націй. Проблемою, яка постала перед світом, стала

недоступність і незадовільненість потреб людства в навчанні. Освіта є вузько спрямованою, такою що не задовольняє потреб ні державного ні приватного секторів, та насамперед не відповідає основним потребам дітей, молоді та суспільства ні в рамках навчання ні поза ними.

За результатами роботи даної конференції було розроблено і ухвалено декларацію, яка мала вплив на подальший розвиток освіти у всьому світі. Зокрема, всесвітня декларація про освіту стала історичною демонстрацією волі і згоди всіх країн, стосовно того що необхідно зосередити зусилля на розробці нових методів і підходів у навчанні дітей, молоді та дорослих, покласти нову основу для подолання нерівності та створення нових можливостей суспільства, зробити освіту доступною для всіх бажаючих. Увага акцентувалась не тільки на доступі до базової освіти, але на якості освіти в цілому, на фактичних результатах навчання [5].

Ухвала декларації стала об'єктивним фактором того, що якість та роль знань у світі посіли провідну роль стратегічного ресурсу суспільства, які покликані забезпечити розвиток особистості адекватний сьогоденню, а також надати прискорений високотехнологічний розвиток в країнах.

У травні 1995р. було створено «Колегію Європейських співавторів», яка включала в себе групу експертів з аналізу соціальних аспектів інформаційного суспільства, як глобального суспільства, в якому обмін інформацією не буде мати ні часових, ні просторових, ні політичних кордонів; яке, з одного боку, сприятиме взаємопроникненню культур, а, з іншого – відкриває кожному співтовариству нові можливості для самоідентифікації й розвитку власної унікальної культури [7].

У 1998 р. Міжнародний союз електрозв'язку (ITU) виступив з пропозицією про проведення під егідою Організації Об'єднаних Націй (ООН) «Всесвітнього Саміту по інформаційному суспільству». Одночасно здійснювалася аналогічна діяльність у рамках «Групи Восьми» (G8), яка завершилася підписанням 22 червня 2000 р. «Окінавської хартії глобального інформаційного суспільства», де лідери держав, відзначаючи, що «Інформаційно-комунікаційні

технології (ІТ) є одним з найбільш важливих факторів, що впливають на формування суспільства ХХІ століття. Їх революційний вплив стосується способу життя людей, їх освіти й роботи, а також взаємодії уряду і цивільного суспільства. ІТ швидко стають життєво важливим стимулом розвитку світової економіки. Вони також дають можливість приватним особам, фірмам і співтовариствам, що займаються підприємницькою діяльністю, більш ефективно і творчо вирішувати економічні та соціальні проблеми. Перед усіма нами відкриваються величезні можливості».

25 червня 1998р. у м. Вашингтон відбулась ще одна визначна подія, яка сприяла розвитку інформатизації вищої освіти – II конференція Міжнародного конгресу Юнеско «Інформатизація і освіта». Генеральний директор Міжнародної організації з освіти, науки і культури Фредеріко Майор зазначив, згоду світових лідерів з тим, що освіта є ключем до майбутнього. А 57 млн. педагогів мають бути і є тими стовпами на яких тримається все наше майбутнє. Педагог, це той, хто першим пробуджує інтелектуальні та творчі здібності, сприяє перетворенню інформації на знання. Але сьогодні, освіта, це набагато більше ніж інституції або інформація. Освіта надає кожній особі власний потенціал та особистий суверенітет. Зважаючи на те що саме вчитель допомагає дитині розвивати точку відліку, почуття приналежності і самоповаги, у здобутті фундаментальних знань комп'ютер і книги є провідним скарбом інформації [4].

Визначною подією у створенні єдиного освітнього потенціалу також стає Декларація міністрів освіти Європейських країн, підписана у м. Болонья, 1999 р. Дана Декларація надала початок Болонському процесу основною метою якого було створення до 2010 року єдиного європейського освітнього і наукового простору, яке включає в себе процеси структурованого реформування систем вищої освіти та впровадження змін в освітніх програмах, з метою підвищення рівня працевлаштування випускників, підвищення мобільності громадян, та підвищення конкурентоспроможності і привабливості серед вищих навчальних закладах Європи. Україна, як країна – учасник

Болонського процесу, також дала згоду розвиватись у відповідності зі світовими освітніми системами.

Пізніше, 29–30 березня 2001 р. у місті Саламанка (Прага) відбувається конференція «Формування майбутнього», на яку з'їдаються представники понад 300 європейських вищих навчальних закладів та організацій з метою підготовки пропозицій на Празьку зустріч міністрів освіти – учасників Болонської декларації. Результатом цієї зустрічі стає створення «Асоціації Європейських університетів», яка ще раз наголошує на відповідальності освіти перед суспільством, на широкому і відкритому доступі як до ступеневого так і після ступеневого навчання, на освіті для розвитку особистості і навчання її протягом усього життя. Вищі навчальні заклади визнають, що їхні студенти потребують і прагнуть кваліфікацій, які вони можуть ефективно використовувати для свого навчання й кар'єри по всій Європі.

У Женеві на Всесвітній зустрічі на вищому рівні з питань інформаційного суспільства 2003 р., також було визначено що «інформаційне суспільство – це таке суспільство, в якому кожний міг би створювати інформацію і знання, мати до них доступ, користуватися й обмінюватися ними з тим, щоб дати окремим особам, громадянам і народам можливість повною мірою реалізувати свій потенціал» [3].

Світовий процес глобалізації вимагав від освіти змін у підходах до навчання, зокрема через впровадження у навчальний процес інноваційних за змістом методів, засобів та форм професійної підготовки майбутніх фахівців, створення потужної інформаційної інфраструктури у вищих навчальних закладах з розвиненим інформаційно-комп'ютерним навчальним середовищем, електронного навчання, впровадження комунікаційних мереж - глобальних, національних та локальних.

В Україні, відбувається аналогічний процес трансформацій у системі освіти, відбуваються глобальні зміни в формуванні освітніх стандартів та надавання всім членам суспільства можливостей здобувати вищу освіту. Стає

зрозумілим що суспільство повинно мати гарантію сумлінного використання цих можливостей.

У 1994 р. міністр освіти П.М. Таланчук представляє широкому загалу Державну національну програму «Освіта» Україна ХХІ ст., яка включає в себе шляхи розв'язання та необхідного реформування освітньої галузі визначеної інститутом системних досліджень освіти України та затвердженої президентом України Л.М. Кравчуком.

Головна мета цієї Програми – визначення стратегії розвитку освіти України на найближчі роки та перспективи ХХІ ст., створення життєздатної системи безперервного навчання і виховання для досягнення високих освітніх рівнів, забезпечення можливостей постійного духовного самовдосконалення особистості, формування інтелектуального та культурного потенціалу як найвищої цінності нації. Одним із стратегічних завдань реформування освіти в Українській державі стає відродження і розбудови системи освіти як найважливішої ланки виховання свідомих громадян Української держави, формування освіченої і творчої людини, забезпечення пріоритетності розвитку людини, відтворення й трансляції культури і духовності в усій різноманітності вітчизняних та світових зразків. Також, виведення освіти України на світовий рівень освіти розвинутих країн, шляхом докорінного реформування її концептуальних, структурних, організаційних засад. Подолання монопольного становища держави в освітній сфері через створення на рівноправній основі недержавних навчально-виховних закладів; глибокої демократизації традиційних навчально-виховних закладів, формування багатоваріантної інвестиційної політики в галузі освіти. Одними з основних шляхів реформування освіти було визначено:

- забезпечення розвитку освіти на основних прогресивних концепціях, запровадження у навчально-виховний процес сучасних педагогічних технологій та науково-методичних досягнень;

- відхід від засад авторитарної педагогіки, що утвердилися в тоталітарній державі і спричинили нівілювання задатків і можливостей, інтересів усіх учасників навчального процесу;

- формування нових економічних основ системи освіти, створення належної матеріально-технічної бази;

- запровадження поліваріантності освітніх програм, поглиблення їх практичної спрямованості, широке використання новітніх педагогічних, інформаційних технологій та впровадження модульної побудови навчального матеріалу.

1998 р. відзначився у вітчизняному освітньому просторі необхідністю формування контролю що системи якості «готового продукту освіти» – тобто відстеження у відповідності сформованих у випускника соціально важливих і професійних знань, умінь навичок у відповідності до ринку праці. За основу стандартизації вищої освіти береться суб'єктно-діяльнісний підхід. Основними принципами побудови системи стандартів вищої освіти стають: цілеспрямованість – послідовна реалізація вимог законодавчих актів України за усіма компонентами нормативного і навчально-методичного забезпечення підготовки фахівців потрібного освіто-кваліфікаційного рівня; прогностичність – формування змісту освіти, що забезпечує здатність індивіда виконувати задачі діяльності, які можуть виникнути в майбутньому; технологічність – забезпечення безперервності й послідовності реалізації етапів розробки нормативної і навчально-методичної документації, за якою результати робіт на попередньому етапі є похідними даними для роботи на наступному; діагностичність – забезпечення можливості вимірів рівня досягнення та ефективності, сформульованих в освітньо-кваліфікаційній характеристиці і реалізованих на основі освітньо-професійної програми цілей освіти та професійної підготовки.

Необхідність докорінного вдосконалення підготовки фахівців на основі кваліфікаційних вимог з урахуванням кон'юктури ринку праці та світового досвіду, обумовлює необхідність переходу до ступеневої системи освіти, що

базується на суб'єктно – діяльнісному підході що до встановлення цілей і змісту освіти професійної підготовки для кожного освітнього або освітньо-кваліфікаційного рівня.

З іншого боку, педагогічна система ступеневої підготовки фахівців, передбачає необхідність ефективного внутрішньовузівського педагогічного контролю. Окремі існуючі елементи такої системи являють собою електричне поєднання об'єктивного і суб'єктивного, ручної праці та комп'ютерних технологій і не відповідають сучасним вимогам. Саме тому систему вищої освіти не вдалось зберегти від багатьох негативних явищ. Усунення вказаного можливо тільки через наукову організацію процесу навчання, яка базується на наступному:

1. Оволодіння усіма учасниками процесу навчання сучасними технологіями педагогічного і кваліфікаційного контролю.

2. Усвідомлення того що головною ланкою педагогічної системи є суб'єкт учіння, і саме учіння на всіх його етапах повинно супроводжуватись потужним методичним шлейфом у вигляді професійних задач і завдань.

В Концепції національної програми інформатизації, питанню інформатизації освіти приділяється вагомe значення. Освіта спрямовується на формування та розвиток інтелектуального потенціалу нації, удосконалення форм і змісту навчального процесу, впровадження комп'ютерних методів навчання та тестування, що дасть можливість вирішувати проблеми освіти на вищому рівні з урахуванням світових вимог. Серед них – розвиток особистості, індивідуалізація навчання, організація систематичного контролю знань, можливість враховувати психофізіологічні особливості кожної дитини тощо. Результатами інформатизації освіти мають бути: розвиток інформаційної культури людини (комп'ютерної освіченості); розвиток змісту, методів і засобів навчання до рівня світових стандартів; скорочення терміну та підвищення якості навчання і тренування на всіх рівнях підготовки кадрів; інтеграція навчальної, дослідницької та виробничої діяльності; а виробничої діяльності; удосконалення управління освітою; кадрове забезпечення усіх напрямів

інформатизації України шляхом спеціалізації та інтенсифікації підготовки відповідних фахівців [2].

У 2001 р. фактично закінчується формування нормативно-правової освітньої бази. Прийнято Закон України «Про Освіту» та закони України прямого спрямування « Про професійно-технічну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства». Підготовлено до розгляду у другому читанні Верховною Радою України закон «Про вищу освіту».

На II всеукраїнському з'їзді працівників освіти піднімаються питання системного реформування всіх ланок освіти, здійснюються заходи щодо організаційно – методичного, матеріально-технічного та кадрового забезпечення закладів освіти. Стає зрозумілим, що від якості освіти в вирішальній мірі залежать темпи технологічного, економічного, політичного прогресу, стан культури і духовності в суспільстві, нарешті, благополуччя нашого суспільства.

Проблема інтеграції в освіті набуває особливої гостроти та актуальності, визначає нагальну необхідність свідомого, обґрунтованого, цілеспрямованого та систематичного внесення в освітні процеси інтегруючих аспектів як умови перетворення цих процесів в процеси справжнього розвитку. В Україні створюється Державна програма «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці на 2006–2010 роки» [1], розроблена Міністерством освіти і науки України на виконання Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні», а також відповідних законів України.

На сьогоднішній день, можна з впевненістю сказати, що, як європейська, так і вітчизняна освіта досягнули значних результатів в комп'ютеризації навчальних закладів та приєднання їх до мережі Інтернет. Однак, провідні експерти вважають що зміст освітніх електронних засобів досі є слабким і малоефективним. Основні зусилля належить приділяти створенню інтернаціональних сховищ уніфікованих мережевих продуктів [2].

Нові парадигми орієнтують вітчизняну вищу освіту на забезпечення варіативності і альтернативності освітніх систем і навчальних закладів, гнучкості і динамічності навчального процесу у вищих навчальних закладах, його адаптивності до соціальних умов, запитам населення і роботодавців, широке і повсюдне впровадження в навчальний процес сучасних освітніх технологій, що буде і далі змінювати характер розвитку, надбання і розповсюдження знань у відповідності до світових вимог.

Список використаної літератури

1. Гуржій А. М. Інформатизації і комп'ютеризації загальноосвітніх навчальних закладів України – 20 років / А. М. Гуржій, В. Ю. Биков, В. В. Гапон // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2005. – № 5. – С. 3–11.
2. Концепція національної програми інформатизації // Голос України. – 1998. – 7 квітня. – С. 10.
3. Всесвітній саміт з питань інформаційного суспільства (Женева 2003 – Туніс 2005) : підсумкові документи / М-во транспорту та зв'язку України, Держ. департамент з питань зв'язку та інформатизації. – К., 2006. – Текст парал. укр. та англ. мовами.
4. Декларація II Міжнародного конгресу ЮНЕСКО [Електронний ресурс] // Інформатизація і освіта. – Режим доступу: <http://unesdoc.unesco.org/images/0011/001131/113145e.pdf>.
5. Outcomes on Education [результати в освіті] [Електронний ресурс] // UNITED NATIONS [Організація об'єднаних націй]. – Режим доступу: <http://www.un.org/en/development/devagenda/education.shtml>.
6. Європа та Глобальне інформаційне суспільство : рекомендації Європейській раді. Брюссель, 26 травня 1994 р. (Europe and the Global Information Society. Recommendations to European Council. Brussels, 26 May 1994) // Європа на шляху до інформаційного суспільства : матеріали Європейської Комісії 1994–1995 рр. – К. : Держ. ком. зв'язку та інформатизації України : Зв'язок, 2000.
7. Концепція національної програми інформатизації // Голос України. – 1998. – 7 квіт. – С. 10.
8. Україна на шляху до суспільства знань : освіта, наука, культура / за ред. А. В. Пазюка. – К. : МГО «Прайвесі Юкрейн», 2005. – 69 с.